

Położenie Polski

Cechy położenia geograficznego Polski

- Polska to kraj znajdujący się w środkowej części Europy
- ograniczony od północy przez wody Morza Bałtyckiego zaś od południa przez pasmo Karpat i Sudetów
- jako środek kontynentu europejskiego należy mieć na uwadze współrzędne geograficzne(21 stopni i 35 'E, 52 stopni i 35 'N), które wyznaczają punkt na Nizinie Mazowieckiej (miejscowość Koło).

Morze Bałtyckie

- rozciągłość południkowa Polski wynosi 5 stopni 50'
  - rozciągłość równoleżnikowa wynosi 10 stopni 10'
- co odpowiednio przekłada się na odległości w kilometrach
- z północy na południe Polski-649 km (mierzonej umownie wzdłuż południka 19 stopni E)
  - oraz odległości z zachodu na wschód-689 km (mierzonej wzdłuż równoleżnika 52 stopnie N).

Jako najdalej wysunięte punkty Polski uznaje się:

1 - Gwiazda Północy 54 stopnie 50'08" N, położony na wschodnim krańcu kamiennego umocnienia brzegu w Jastrzębiej Górze; według pomiarów z 2000 r., co czyni go teraz najdalej wysuniętym na północ punktem. Przez wiele lat za najdalej wysunięty na północ punkt uważana Przylądek Rozewie 54o 50'N

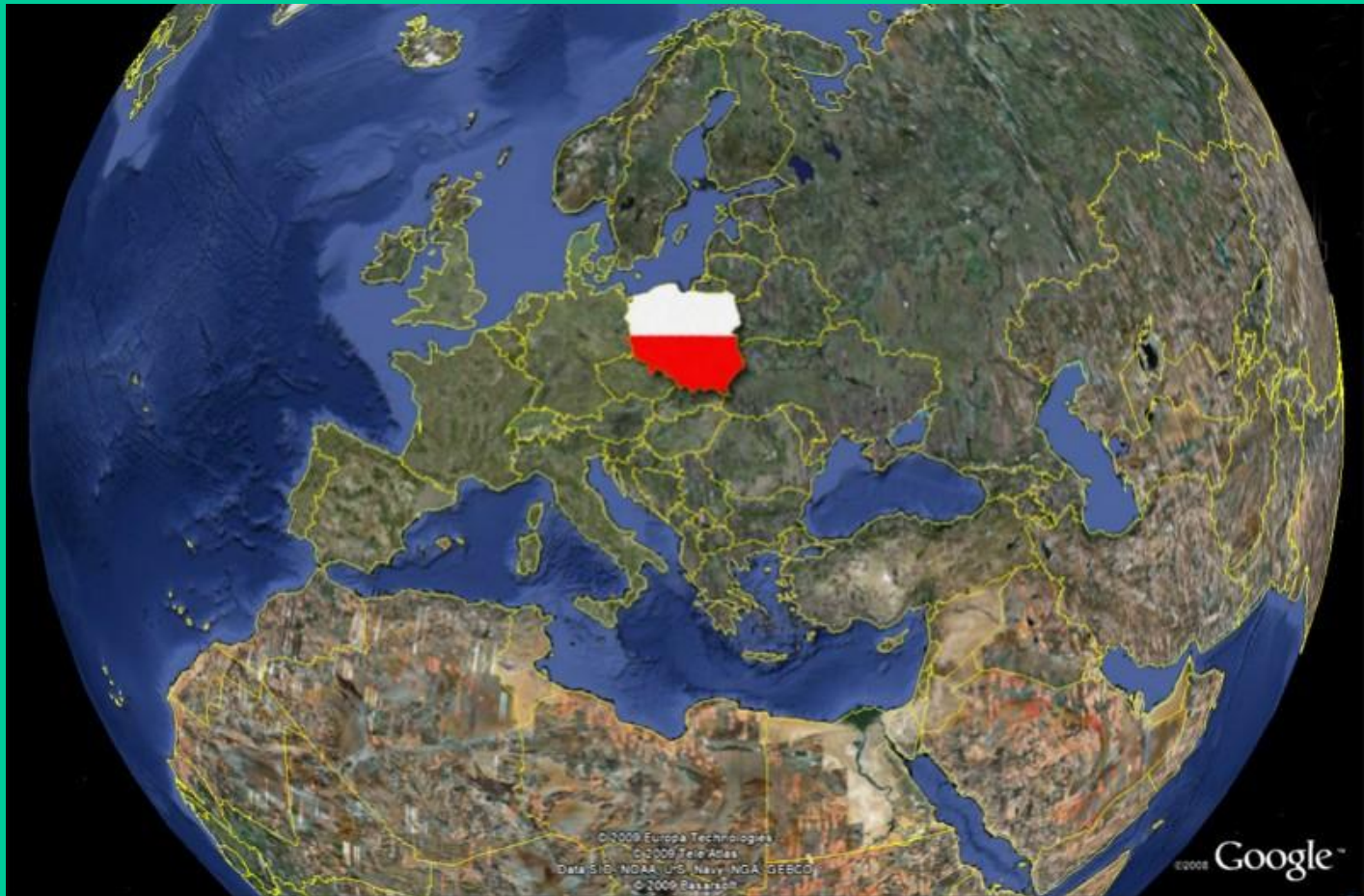
2 - na południu szczyt Opołonek w Bieszczadach (49 stopni 0' szerokości geograficznej północnej N)

3 - na wschodzie kolano Bugu na wschód od miejscowości Hrubieszów (24 stopnie 8' długości geograficznej wschodniej E)

4 - na zachodzie kolano Odry na zachód od Cedyni (14 stopni 7 ' długości geograficznej wschodniej E).

Położenie geograficzne Polski to szereg konsekwencji gospodarczych, przyrodniczych czy geopolitycznych dla społeczeństwa. Oto najważniejsze z nich:

1. Dostęp do Morza Bałtyckiego:

umożliwia rozwój transportu morskiego, daje podstawy do budowy portów morskich i stoczni- przemysł stoczniowy-a co za tym idzie rozwoju rybołówstwa i rybactwa na wodach morskich, także korzystanie ze złóż surowców mineralnych na dnie Bałtyku-pokłady ropy naftowej i gazu ziemnego-ważne dla zapewnienia Polsce własnych źródeł przemysłu energetycznego i paliwowego;

bliskość morza to rozwój bazy turystycznej (liczne kąpieliska morskie przyciągające w sezonie letnim turystów z całej Polski i zagranicy), rekreacji (wiele imprez kulturalno-sportowych jest organizowana nad morzem) oraz lecznictwa (uzdrowiska w całym pasie wybrzeża morskiego wykorzystujące specyficzny mikroklimat w leczeniu wielu schorzeń)

morze łagodzi klimat kontynentalny, powodując obniżenie rocznej amplitudy temperatur powietrza atmosferycznego dla Polski, a ukształtowanie kraju powoduje, iż masy powietrza morskiego przedostają się w głąb Polski

Port w Gdańsku

Kutry rybackie - Władysławowo

Plaża w Ustce

2. Położenie w dorzeczu dwóch dużych rzek, Wisły i Odry:

rzeki umożliwiają rozwój żeglugi śródlądowej i wykorzystanie taniego środka transportu praktycznie z południa Polski na północ (wymaga regulacji biegu rzeki)

woda rzeczna oznacza dostawę żyznych gleb(mady), zwłaszcza w dolinach i deltach rzecznych, co umożliwia rozwój osadnictwa na tych obszarach(rozwój rolnictwa)

duży spadek wody rzecznej może być wykorzystany do wytwarzania energii wodnej(budowa elektrowni wodnych, które współcześnie dostarczają taniej i czystej energii- alternatywnej)

doliny rzeczne są ciągle miejscem żywności cennych siedlisk dla fauny i flory(często objęte ochroną w postaci parków narodowych czy stref chronionego krajobrazu)

Statki na Wiśle

Elektrownia Wodna Rožňov

Elektrownia Rožňov to zbudowana w latach 1935-1941 zapora i elektrownia wodna na Dunajcu w miejscowości Rožňov.

Warszawa nad Wisłą

Kraków nad Wisłą

Wrocław nad Odrą

3. Występowanie na południu kraju górk-Karpat i Sudetów:

budowa geologiczna tych regionów spowodowała wystąpienie licznych źródeł mineralnych(wykorzystanie w lecznictwie, a tym samym budowa uzdrowisk)

góry to ważne regiony turystyczne Polski (zarówno latem jak i zimą przyciągają turystów z całego świata będąc źródłem dochodów miejscowej ludności)

bogactwo surowców mineralnych
miejsca siedliskowe dla endemicznych zwierząt, są obszarem źródłiskowym polskich rzek

Uzdrowisko w Krynicy Zdrój – Beskid Sądecki

Zakopane – deptak na Krupówkach

7. Położenie Polski w centrum Europy:

dla gospodarki ma to kluczowe znaczenie, gdyż lokalizacja na skrzyżowaniu szlaków tranzytowych ze wschodu na zachód i z południa na północ, jest bodźcem dla przemysłu i wymusza stosowne opłaty przewozowe zagranicznych handlowców (wpływy do budżetu państwa)

znaczenie historyczne (od Morza bałtyckiego po Morze Adriatyckie wiodł tzw. szlak bursztynowy) oraz położenie pomiędzy państwami, które wielokrotnie walczyły między sobą o terytorium

Powierzchnia Polski wynosi 322,6 tyś. km², z czego 8,7 tyś. km² to część morskich wód wewnętrznych, natomiast 303 km² to zalew Wiślany, a 466 km² zalew Szczeciński. Obszar lądowy łącznie z wodami śródlądowymi liczy **312,7 tyś. km²**.

Łączna długość granic Polski wynosi 2 888 km, z czego na morskie przypada 528 km.

312 tys.km²

Powierzchni Polski na tle krajów Europy

- Powierzchnia Polski : **312,7 tyś km²**
- Powierzchnia krajów sąsiadujących:
- Niemiec – **357,1 tyś km²**
- Słowacji – **49,1 tyś km²**
- Czech – **78,9 tyś km²**
- Ukrainy – **603,7 tyś km²**
- Białorusi - **207,6 tyś km²**
- Litwy- **65,2 tyś km²**
- Rosji – **17, 1 mln km²**
- **Kraje Europy o większej powierzchni niż Polska:**
- Rosja (**17,1 mln km²**), Ukraina(**603,7 tyś km²**), Francja (**547 tyś km²**), Hiszpania (**504,7 tyś km²**), Szwecja (**449,9 tyś km²**), Niemcy (**357,1 tyś km²**), Finlandia (**337 tyś km²**), Norwegia (**323,8 tyś km²**).
- Polska zajmuje **69** miejsce pod względem powierzchni wśród państw świata i **9** w Europie (z Rosją), bez Rosji zajmuje 8 miejsce.

Obecnie Polska sąsiaduje z siedmioma krajami:

- 1) Niemcami, których stolicą jest Berlin- długość granicy wynosi 467 km (stanowi to 13%)
- 2) Czechami, których stolicą jest Praga- długość granicy wynosi 790 km (stanowi to 22,2 %)
- 3) Słowacją, której stolicą jest Bratysława- długość granicy wynosi 539 km (stanowi to 15%)
- 4) Ukrainą, której stolicą jest Lwów- długość granicy wynosi 529 km (stanowi to 14,8 %)
- 5) Białorusią, której stolicą jest Mińsk- długość granicy wynosi 416 km (stanowi to 11,6%)
- 6) Litwą, której stolicą jest Wilno- długość granicy wynosi 103 km (stanowi to 2,9%)
- 7) Rosją, której stolicą jest Moskwa- długość granicy wynosi 210 km (stanowi to 5,9%)

Granice Polityczne

Polska graniczy z 7 krajami:

Na zachodzie

Niemcy **467 km**

Na południu

Słowacja **541 km**

Czechy – **790 km**

Na północy

Rosja (Obwód kaliningradzki) –
210 km

Na wschodzie

Litwa – **103 km**

Białoruś - **416 km**

Ukraina - **529 km**

Na północy granica państwa przebiega
wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego -
440 km

Ogólna długość granic lądowych wynosi
3056km, a łącznie z granicami morskimi
3496 km

Symbole narodowe Polski – Godło, Flaga, Hymn

Godło Polski

- **Od 1990 godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest orzeł biały ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy.**

Ten pradawny symbol siły, męstwa i monarszego majestatu był z początku znakiem herbowym książęcej dynastii Piastów. Panowanie ostatnich Piastów: Władysława Łokietka i jego syna Kazimierza Wielkiego ugruntowało byt państwowy Królestwa Polskiego i utrwaliło symbolikę państwową. Biały Orzeł na czerwonym polu, ze złotą koroną na głowie i złotymi szponami oraz dziobem, na wieki stał się godłem Polski. Odtąd towarzyszył wojskom polskim na polach bitew, widniał na dokumentach państwowych i na monetach. Chorągiew z białym orłem górowała nad szeregami rycerstwa polskiego w bitwie pod Grunwaldem.

W ciągu wieków zmieniał się kształt i wygląd Orła Białego, ulegał stylizacji zgodnie z duchem epoki. Był to jednak zawsze Orzeł Biały ze złotym dziobem, szponami i złotą koroną. Korona nie symbolizowała jednak monarchii, ale znak niepodległego bytu narodu.

W czasie I wojny światowej orzeł znów stał się znakiem polskości w okupowanym kraju i na frontach całego świata.

W Polsce Ludowej godło państwa stanowił orzeł bez korony. Dla większości społeczeństwa oznaczało to utratę państwowej suwerenności. Dlatego też po załamaniu się systemu komunistycznego w Polsce, jedną z pierwszych decyzji sejmu było przywrócenie godłu korony.

Flaga, Barwy narodowe

- **Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony**, ułożone w dwóch poziomych, równoległych pasach tej samej szerokości, z których górny jest koloru białego, a dolny koloru czerwonego.
- Flagą państwową Rzeczypospolitej Polskiej jest prostokątny płat tkaniny o barwach Rzeczypospolitej Polskiej, umieszczony na maszcie.
- Oficjalnie została ona uznana jako symbol narodowy w 1919 roku - rok po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.
- 2 maja jest w Polsce oficjalnie obchodzony jako Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej.

Hymn Narodowy

Hymnem państwowym Rzeczypospolitej
Polskiej jest „Mazurek Dąbrowskiego”.

Najstarszą pieśnią będącą symbolem jedności i odrębności narodowej w Polsce była "Bogurodzica". Obecny hymn polski, Mazurek Dąbrowskiego, został napisany przez Józefa Wybickiego w 1797 r. Od 1831 był hymnem narodowym.

Od 1918 do 1927 roku Polska nie miała oficjalnego hymnu narodowego. Śpiewano wówczas kilka pieśni narodowych takich jak: "Bogurodzica", "Boże coś Polskę", "Rotę" i oczywiście "Mazurek Dąbrowskiego", które traktowano jako nieoficjalne hymny narodowe. Dnia 26.II.1927 roku w drodze głosowania "Mazurek Dąbrowskiego" stał się hymnem Polski.

Tekst hymnu:

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Ref: Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, Przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Ref: Marsz, marsz...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.
Ref: Marsz, marsz...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany -
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.
Ref: Marsz, marsz...

Podział Administracyjny

- Podział terytorialny Polski zmieniał się wielokrotnie, od II wojny światowej reformy miały miejsce w latach:
- **1946** Polska dzieliła się na 14 województw oraz 2 miasta wydzielone:
białostockie, gdańskie, kieleckie, krakowskie, lubelskie, łódzkie, poznańskie, pomorskie, szczecińskie, olsztyńskie, rzeszowskie, wrocławskie, śląskie (lub śląsko-dąbrowskie), warszawskie
- miasto wydzielone Warszawa
- miasto wydzielone Łódź
- **1950** utworzono 3 kolejne województwa : koszalińskie, opolskie i zielonogórskie oraz zmieniono nazwy kilku województw, np. z pomorskiego na bydgoski, oraz powiatów np. z morskiego na wejherowski
- **1957** wydzielone zostały 3 kolejne miasta: Kraków, Wrocław i Poznań.
- **1975** wprowadzono w Polsce dwustopniowy podział administracyjny(województwa i gminy). Zlikwidowano 314 powiatów, a w miejsce 17 województw i 5 miast wydzielonych (Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław i Poznań) wprowadzono nowy podział na 49 województw
- Od 1 stycznia **1999 roku** istnieje 3-stopniowa struktura podziału terytorialnego (województwa, powiaty, gminy)
- Polska została podzielona na **16 województw**, na które składa się łącznie **379 powiatów** (314 powiatów ziemskich i 65 grodzkich) podzielonych jest na **2479 gmin**.

Województwa w Polsce - 1946 rok

Obecny podział terytorialny Polski - województwa

Województwa, powiaty, gminy

- **Województwo** - jednostka podziału administracyjnego wyższego stopnia w Polsce; Reforma administracyjna, która weszła w życie 1 stycznia 1999, ustanowiła 16 nowych województw.
- Władzę w województwie sprawują: wojewoda, sejmik województwa i zarząd województwa.
- **Powiat** (w Polsce) – jednostka samorządu terytorialnego II stopnia i podziału administracyjnego, obejmująca część obszaru województwa. W Polsce mamy 379 powiatów.
- W Polsce wyróżnia się dwa rodzaje powiatów:
- **powiaty ziemskie** – skupiają od kilku do kilkunastu sąsiadujących ze sobą gmin; 314 powiatów
- **powiaty grodzkie** – miasta na prawach powiatu (gmina o statusie miasta, wykonująca zadania powiatu); 65 powiatów;
- Najważniejszym organem władzy w powiecie jest rada powiatu, do której radni są wybierani w wyborach powszechnych. Starosta, który stoi na czele zarządu powiatu jest organem wykonawczym
- **Gmina** – jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego. W Polsce jest ogółem 2479 gmin. Wyróżnia się gminy:
- **gmina miejska** - gmina, która zawiera się w administracyjnych granicach miasta; inaczej – gmina o statusie miasta; może tworzyć jednostki pomocnicze, w przeważającej liczbie przypadków są to dzielnice lub osiedla - 306 gmin w Polsce
- **gmina miejsko-wiejska** - gmina, w skład której wchodzi miasto (z reguły siedziba rady gminy) oraz kilka lub kilkanaście wsi. W Polsce jest 586 takich gmin
- **gmina wiejska** - gmina, która na swoim terytorium nie zawiera miasta (co nie wyklucza możliwości istnienia siedziby gminy w sąsiadującym mieście). W dawnej Polsce odpowiednikiem gminy jednowioskowej na wsi była gromada. W okresie XV – XVIII w. stanowiła ona podstawową jednostkę podziału terytorialnego i w ograniczonym zakresie samorządu terytorialnego na wsi. W Polsce jest 1586 gmin wiejskich
- Organem samorządowym jest rada gminy. Wójt stoi na czele zarządu gminy, natomiast burmistrz, jeśli siedziba władz gminnych znajduje się w mieście. Prezydent w miastach liczących powyżej 100 tysięcy mieszkańców.

Województwo	Stolica	Powierzchnia w km 2	Liczba ludności w mln
Dolnośląskie	Wrocław	19 947	2,9
Kujawsko - pomorskie	siedzibą wojewody jest Bydgoszcz, natomiast Urzędu Marszałkowskiego i sejmiku – Toruń	17 969	2,1
Lubelskie	Lublin	25 155	2,2
Lubuskie	Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski	13 984	1,0
Łódzkie	Łódź	18 219	2,6
Małopolskie	Kraków	15 183	3,3
Mazowieckie	Warszawa	35 597 (największe)	5,2
Opolskie	Opole	9 412 (najmniejsze)	1,0
Podkarpackie	Rzeszów	17 846	2,1
Podlaskie	Białystok	20 187	1,2
Pomorskie	Gdańsk	18 310	2,2
Śląskie	Katowice	12 333	4,6
Świętokrzyskie	Kielce	11 710	1,3
Warmińsko -Mazurskie	Olsztyn	24 173	1,4
Wielkopolskie	Poznań	29 826	3,4
Zachodnio-pomorskie	Szczecin	22 892	1,7